

50 anys

La Femosa

Juliol-agost de 2019
Número 301

P.V.P. 3€

Revista d'opinió i informació local. Artesa de Lleida

**25è ANIVERSARI DE LA CORAL
LA PRIMAVERA ARTESENCA**

**11è FESTIVAL D'ENCESES
DEL BESTIARI DE CATALUNYA**

EL REPORTATGE

La Redacció Fotografies: Arxiu A. C. La Femosa i R.J. Herrera

Als anys seixanta del segle XX, quan no hi havia piscines a Artesa, a l'estiu molts xiquets ens banyavem al tram del canal Auxiliar d'Urgell del Pont del Sabater.

En aquella època els diumenges per la tarda a la plaça i a l'entrada del cine, hi havia la *senyora Munda* amb el seu carret carregat de llaminadures, cacauets, còmics, etc. Aquesta és l'única fotografia que coneixem de la popular *senyora Munda* amb el seu marit, el Sisco. Aquesta fotografia tan entranyable ens la facilitada Ramon Jaume Herrera

SUMARI

Edita:

Agrupació Cultural la Femosa
Carrer dels Gallart, 7
25150 Artesa de Lleida (Segrià)
Telèfon: 973 167809
E-mail:
lafemosaartesadelleida@gmail.com

Direcció i coordinació

Josep Gallart Fernández
Lluís Gil Fontanet

Col.laboradors

Albert Batiste Bonet
Miquel Carrera Castellví
M. Assumpció Cornadó Lladó
Josep Maria Esteve Muñoz
Felip Gallart Fernández
Josep Gallart Fernández
Roger Gil Barberà
Lluís Gil Fontanet
Junta del Griu
Miquel A. Navarro Solé
Protectora d'Artesa de Lleida
Eulàlia Solà Miró

Fotografies

Arxiu Fotogràfic de La Femosa
Josep Mª Esteve Muñoz
IM. A. Florensa Bertran
Josep Gallart Fernández

Correcció textos

Eulàlia Solà Miró

Impressió

Impremta Payà, Lleida

El reportatge.....	2
Pòrtic	4
Actualitat artesena	5
Coses d'Artesa.....	11
Festa Major 2019.....	12
14a Trobada de Bestiari i 11è Festival d'Enceses	16
Esport a la fresca	22
Massa gran per a ser DJ	24
<i>Domus domini. Xemeneies</i>	26
Recordant l'Isidre Olomí.....	27
Isidre Olomí i la tradició teatral artesena	28
La rebel·lió del poema.....	34
Sobre porxos.....	34
Sobre les colònies de gats	35
Entreteniments.....	36
Ho hem llegit a... ..	38
Telèfons i horaris d'interès	39
Solucions als passatemps.....	39
Incògnita.....	39
Fe d'errates.....	39
Imatges d'actualitat	40

La Femosa 2ª època
Número 301,
Juliol-agost de 2019
DL L 264-1981
ISSN: 2339-7365
P.V.P. 3euros

Els articles que apareixen a les pàgines de **La Femosa** reflecteixen únicament l'opinió de llurs signants.

Amb el suport de:

Diputació de Lleida

Ajuntament d'Artesa de Lleida

**Generalitat de Catalunya
Departament de la Presidència**

PORTIC

L'Isidre Olomí París, que havia estat president de la nostra agrupació, va morir el 15 d'agost de 2019 a l'edat de 85 anys. L'Isidre Olomí va ser un dels personatges més rellevants del teatre artesenc, primer com actor a les ordres del Francesc Puyol i després, entre els anys 1966 i 1977, com a director del Grup de Teatre de l'Agrupació Jovenívola i del Quadre Escènic de l'Agrupació Cultural la Femosa. L'Isidre Olomí va continuar una llarga tradició teatral que es remunta a les activitats de la Primavera, dels Sindicats de Sant Isidre i del Porvenir, del mestre Calzada, del saló de Cal Tomàs i de l'esmentat Francesc Pujol. Gent com l'Isidre, directors, actors i actrius, tècnics i ajudants, són els que, durant més de setanta-cinc anys, van propiciar que, amb alts i baixos, el teatre esdevingués una de les activitats culturals més riques i de més tradició i continuïtat de totes les que s'han desenvolupat mai al nostre poble.

El teatre fa poble. És una activitat que aglutina gent de diferents edats i maneres d'entendre les coses en un mateix projecte. Poques activitats són tan profitoses per a l'ànima com el teatre. Tots els que van tenir la sort de treballar amb l'Isidre ho saben prou bé. El teatre potencia la lectura, l'expressió, la concentració, la imaginació, la projecció de la veu, la respiració, la memòria, el treball d'equip, la purificació de les emocions, la pausa i el silenci, escoltar i comprendre l'altre, la desimboltura i l'autocontrol, la recerca interior, la sensibilitat, la tolerància, la capacitat d'adaptació, la flexibilitat, la gestió del conflicte, l'autoconeixement...

L'Isidre Olomí era un home de teatre: complidor i exigent. Un home que coneixia bé l'ofici i que sabia dirigir els actors. Recordem amb nostàlgia aquell temps que va dirigir el nostre Quadre Escènic. Recordem els seus espectacles, obres populars, drames, sainets i comèdies molt ben construïdes, a l'abast de tothom i que feien les delícies dels espectadors. Després d'ell encara van seguir bons anys, molt bons, amb altres directors, gestors i homes de teatre que van dur a escena moltes i diferents propostes: Casimir Gallart, Francesc Gallart, Carles Gausachs, Josep Ramon Bonet, Benjamí Mor...

Malauradament a partir dels anys noranta el teatre va anar de reculada, fins a desaparèixer totalment del panorama cultural artesenc. Amb la trista paradoxa que tenint una sala excel·lent, amb un gran escenari i equipada amb tots els avenços tècnics per realitzar qualsevol espectacle, ja fa temps, massa temps, que no es produeix cap obra de teatre realitzada per actors i actrius del nostre poble. L'Isidre Olomí ens ha deixat i tot i que disposem d'una gran sala, no tenim teatre, no produïm teatre. Tenim el continent, però no tenim contingut. I això encara fa que tot plegat sigui més trist. Teló.

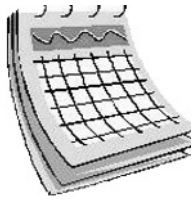

L'Isidre Olomí amb la seva esposa, Nuri Ané.

L'Isidre Olomí, president de l'A. C. La Femosa, i la seva esposa, Nuri Ané, en el sopar de celebració de l'edició del llibre "Artesa de Lleida. El cicle de l'any: feines, festes i costums" d'Adolf Costafreda (13 de maig de 2000).

ACTUALITAT

Josep Ma Esteve

ARTESENCA

Fotos: J. Ma Esteve i M. À. Florensa

FESTA DEL JOVENT

Acomiadant la primavera i encara animats per l'estiu i la Festa Major que s'apropa, el jovent del nostre poble va organitzar, al pavelló poliesportiu, la Festa del Jovent el dia 29 de juny, amb la participació del DJ's Haro, Jordi Laro i DavidG. Una setmana abans, en concret el divendres 21 de juny, i també al pavelló poliesportiu, hi va haver un festival, el *Freedom Fest Summer Edition 2019*, amb la participació de diversos grups de l'escena musical dels països catalans com són, *Itaca Band*, *Auxili* o *Els Pastorets Rock* entre d'altres.

Festa del jovent (Foto: AJALL).

25è ANIVERSARI CORAL LA PRIMAVERA

El passat 30 de juny, el nostre poble va viure una efemèride ben rellevant. I és que la Coral *La Primavera Artesenca* va complir 25 anys des que es va constituir de nou a mitjans dels anys 90 del segle passat.

Per celebra-ho com cal, els membres de la coral van creure oportú celebrar un concert amb les

Agrupació de guitarres de l'EMMA.

corals que van participar en el primer concert que van fer allà pel maig de 1994. Les corals que van participar llavors i el passat 30 de juny foren la Coral *La Palometa* de Puigverd de Lleida, i la Coral *L'Olivera* de Castellldans.

Actuació de la Coral *L'Olivera* de Castellldans.

També va comptar amb la participació de l'agrupació de guitarres de l'Escola Municipal de Música. El concert va tenir lloc a l'església parroquial de Sant Miquel d'Artesa.

Actuació de la Coral *La Palometa* de Puigverd.

Actuació de la Coral *la Primavera artesenca*.

Reconeixement a Júlia Escuer i altres cantaires de la coral *La Primavera Artesenca*.

Actuació de la Coral *La Primavera artesenca*.

Cant conjunt de les tres corals.

Aperitiu pels assistents.

CAMPANYA MULLA'T PER L'ESCLEROSI MÚLTIPLE

Un any més, arribat el més de juliol, Artesa de Lleida participa en la campanya **Mulla't** per l'esclerosi múltiple impulsada per la **FEM (Fundació Esclerosi Múltiple)**, malaltia que afecta moltes persones del nostre país.

La celebració es va dur a terme el diumenge 14 de juliol. Així, tot aquell qui va voler, hi va poder aportar el seu petit gra de sorra ja sigui amb una aportació econòmica, comprant algun producte, acumulant piscines nedant, o simplement, participant en el tradicional salt tots junts.

PEDALADA DE L'AMPA

Un any més, com a preludi de la Festa Major, l'AMPA de l'escola *Els Til·lers* amb la col·laboració de l'A. E. SUPERBÉ, va organitzar, la nit del

dimecres 3 de juliol, una pedalada pels voltants del nostre poble oberta a tothom. Així, tots els qui van voler, es van reunir davant del poliesportiu per tal d'arribar-nos fins a l'estació de trens de Puigverd de Lleida.

ESTADES D'ESTIU I CURS DE NATACIÓ

Des del final de les classes del curs a l'escola, fins a finals del mes de juliol, i posteriorment, durant les dues primeres setmanes del mes de setembre, s'han organitzat al nostre poble les tradicionals estades d'estiu. Aquest cop però, i després de molts anys d'organitzar-les, l'AMPA de l'escola *Els Til·lers* no s'ha encarregat de dur-les a terme, sinó que ha estat l'Ajuntament del nostre poble qui ha organitzat el casal d'estiu. Com en els darrers anys, i per alegria de tots els nens i nenes, ha estat Artesa Gym l'encarregat de realitzar les estades lúdico-esportives. Cada edició està dedicada a un tema diferent, i en aquesta ocasió, el tema escollit ha estat la màquina del temps, que ha permès a tots i a totes les participants de fer un viatge virtual en el temps, des dels dinosaures fins a l'època actual.

Durant les estades, amb la intenció de passar un estiu històric, els participants van poder practicar diferents esports, jugar a jocs, fer manualitats, cuinar, entre moltes altres coses, tot sota la temàtica dels viatges en el temps.

També com cada any, dintre de les estades hi va haver el curs de natació on tots els nens i nenes van poder millorar les seves capacitats aquàtiques, les quals van demostrar el dissabte 27 de juliol, dia que es va celebrar l'exhibició de final de curs.

Exhibicions de final de final de curs.

Exhibicions de final de final de curs.

Participants al curs de natació amb els diplomes.

REVELLLA DE SANT JAUME (Fotos Joel Esteve)

El dissabte 27 de juliol, es va celebrar la revetlla de Sant Jaume, amb la tradicional processó de fanalets. La festa, igual que en els darrers anys, va tenir lloc al carrer de les Hortes, davant de les càmeres de fruita.

A 2/4 d'11 de la nit al carrer de les Hortes es va iniciar la processó, que va fer un recorregut pel barri de les Cases Noves, amb el GRIU i els seus DIABLONS, amb l'acompanyament musical del grup de flabiolaires de l'escola *Els Til·lers* d'Artesa de Lleida. Els més petits van poder participar en el concurs de fanalets infantil.

Un cop retornats al carrer Hortes, hi va haver una exhibició de les habilitats del GRIU i seus DIABLONS.

Finalitzada l'exhibició, es va iniciar la sessió de ball a càrrec del grup BANDA SONORA.

Hi va haver sopar i servei de barra a càrrec de l'AMPA de l'escola *Els Til·lers* d'Artesa de Lleida.

El grup de flabiolaires davant la processó.

Processó de fanalets.

L'Hidra ballant al so dels flabiolaires.

Processó de fanalets.

Actuació dels Diablons del Griu.

Fanalets casolans.

Fanalets casolans.

Revetlla de Sant Jaume.

ACTIVITATS DE LA LLAR DE JUBILATS

Uns dies després de la Festa Major, la Llar de Jubilats va organitzar una sortida de cinc dies al Véneto, al nord d'Itàlia.

El diumenge 14 de juliol, va organitzar una sortida per gaudir de la ruta dels Llacs, ruta que recorre diferents llacs i embassaments com ara els de Camarasa, Terrades, Cellers i Sant Antoni. La sortida es va realitzar amb el Tren de la Generalitat.

Imatges de l'excursió de la Ruta dels Llacs.

CURS D'INFORMÀTICA

Un any més, durant el mes de juliol, el Telecentre d'Artesa de Lleida, va organitzar uns cursos d'informàtica adreçats als més petits de la casa. En aquesta ocasió el curs fou dedicat a la seguretat a internet, donant eines i consells als nostres fills i filles de manera que el navegar per internet no impliqui cap risc per als infants.

FESTIVITAT DE SANT RAMON

El 31 d'agost, es va celebrar la festivitat del patró del nostre poble, Sant Ramon Nonat. Com cada any, la festivitat fou organitzada pel Consell Parroquial, el Patronat de Sant Ramon i l'Ajuntament d'Artesa de Lleida.

Els actes realitzats foren els següents:
 A 2/4 de 10 del matí.- Volteig de campanes i romiatge des de l'Església a l'ermita de Sant Ramon, acompanyats del carruatge ambel sant.

A les 10 del matí.- Celebració de la Santa Missa a l'ermita de Sant Ramon.

A les 11 del matí, coca i xocolata per a tothom i l'actuació de *Nopatiskos* amb l'espectacle *Passem una estona?*.

A les 8 de la tarda, a la Sala del Teatre Municipal, va tenir lloc l'actuació de Fel Faixedas, amb el seu espectacle *Bona nit ben parits*, espectacle previst per l'últim dia de Festa Major, però que el mal temps va impedir que es dugués a terme en el seu moment.

Missa de Sant Ramon.

Coca i xocolata per tothom.

Espectacle *Passem una estona?*

CINEMA JULIOL-AGOST

Dia	Pel·lícula
14 de juliol	Creed II. La leyenda de Rocky
21 de juliol	Família al instant
28 de juliol	La teoria del todo
4 d'agost	La favorita
11 d'agost	Glass
15 d'agost	Uno más de la familia
18 d'agost	El hilo invisible
25 d'agost	Todos lo saben

COSES D'ARTESA

Josep Gallart i Fernàndez

En la passada revista vam assenyalar la presència de part d'un gronxador infantil, des de feia un any, a la terrassa del bar de les piscines municipals. Com que feia molt temps que estava plantat en aquell indret sense moure's vam plantejar, amb una mica d'humor, que potser es podria tractar d'una escultura.

El nostre escrit va servir perquè l'equip de govern de l'ajuntament fes instal·lar ràpidament el gronxador al parc infantil de la plaça de les Albíziez i els nens i nenes del nostre poble ja en poden gaudir. A ben segur que s'hi hauria pogut instal·lar molt abans i faria temps que en gaudirien.

FESTA MAJOR 2019

Josep Ma Esteve

Fotos: J. Ma Esteve i M. À. Florensa

Com en els darrers anys, el primer cap de setmana de juliol és moment de gresca. Moment de Festa Major.

El programa d'actes de la Festa Major va ser el següent:

Dimecres dia 3

A 2/4 de 10 de la nit.- BICICLETADA a càrrec de l'AMPA de l'escola *Els Tilers* i amb la col·laboració de l'A. E. SUPERBÉ, amb sortida des del Passeig del Cementiri i amb final a les piscines municipals on, en acabar, es va repartir un gelat a tots i totes les participants.

Participants a la bicecletada.

Dijous dia 4

Entre 2/4 de 7 i 2/4 de 10 del vespre.- Al camp de futbol municipal es van disputar partits de FUTBOL BASE oberts a tothom. Els participants van berenar coca i xocolata.

De 2/4 de 7 i 2/4 de 10 del vespre.- A la plaça del Freginal hi ha haver una sessió de *PAINT BALL* per a totes les persones majors de 12 anys.

Paint ball a la plaça del Freginal.

A les 9 del vespre.- Al camp de futbol municipal es van disputar partits de FUTBOL entre jugadors de diferents equips amateurs.

A les 9 del vespre.- Al pavelló RADAR de festa, fotomaton commemoratives gratuïtes per a tos els públics.

Fotomaton a l'entra del pavelló.

A les 10 de la nit.- Al pavelló hi va haver el típic SOPAR de germanor amb entrepans de llonganissa i vi.

Preparació d'entrepans.

Sopar de germanor.

De 2/4 de 11 a les 2 de la matinada.- Al mateix pavelló sessió de BALL amb el conjunt *Els Tremendos*.

De les 2 a les 5 de la matinada.- Al mateix pavelló els més noctàmbuls van poder gaudir de la NIT TREMENDA.

Divendres dia 5

De les 12 a les 2 i de les 4 a les 7 de la tarda.- A les piscines municipals JOCS ACUÀTICS per a totes les edats.

Inflables.

De les 7 a 2/4 de 9 del vespre.- Al passeig de Sant Ramon va tenir lloc una Festa *HOLLY* i festa de l'escuma de colors.

Festa holly al passeig de Sant Ramon.

De 2/4 de 8 a 9 del vespre.- BALL de tarda amb l'orquestra Rosaleda. Al pavelló.

A les 10 de la nit.- A la plaça de les Albízie es va celebrar la 9a Martinada i SOPAR dels joves més grans, organitzat per l'AJALL.

A les 10 de la nit.- Al carrer Primavera va tenir lloc el SOPAR dels joves més jovenets, *Los Artesencs*.
A les 11 de la nit.- Al pavelló CONCERT a càrrec de l'orquestra Rosaleda.

A les 12 de la nit.- Al mateix pavelló la mateixa orquestra Rosaleda va oferir BALL de nit.
De 3/4 de 2 de la matinada.- Al pavelló va continuar la festa amb l'ACTUACIÓ del grup Boikot.

Actuació del grup Boikot.

De 2/4 de 4 de la matinada.- Pels que van voler continuar la festa al mateix pavelló ho van poder fer amb la música del grup de versions Sixtus.

De 5 a les 7 del matí.- I per rematar la vetllada al mateix pavelló el DJ Jon Kieb va continuar amb la festa.

Dissabte dia 6

A 1/4 de 8 del matí.- XARANGA, amb el grup *Los Metralletas* amb un cercavila pel passeig del Cemintiri i per diversos carrers del poble per donar la benvinguda al nou dia de festa.

Cercavila.

De 2/4 de 9 a 2/4 de 10 del matí.- Al carrer dels Gallart es va instal·lar un TOBOGAN d'aigua només pels joves participants a la txaranga.

A les 9 del matí.- TIR AL PLAT, als dipòsits municipals, a càrrec de l'Associació de Caçadors d'Artesa de Lleida.

Tobogan d'aigua.

De les 10 a fins al migdia.- El petits i petites van poder gaudir del TOBOGAN D'AIGUA instal·lat al carrer Gallart.

De 2/4 de 6 a les 8 de la tarda.- Es va celebrar la XIVa TROBADA DE BESTIARI de foc d'Artesa de Lleida. Benvinguda a totes les colles. Experiència Griu 2018. Esclat de balls. Convit de foc de l'Hydra. Escenificació del conte *El naixement de l'Hydra*, amb l'acompanyament dels gegants, flabiolaires, bestiari, diablons, coral *La Primavera artesenca* i la veu de la nostra veïna Carme Sirvent. Correfoc infantil. Bany d'escuma. Del desenvolupament d'aquesta trobada en podeu trobar la crònica en

L'Hydra.

Trobada de Bestiari.

Els diablons del Griu.

La Carme Sirvent explicant el conte.

L'ou d'on, segons el conte, va naixer l'Hydra.

Els flabiolaires de l'Escola Els Til·lers.

Bany d'escuma.

aquesta mateixa revista.

De les 7 a les 10 del vespre.- Al pavelló BALL de tarda amb l'orquestra Swing Latino.

A 2/4 d'12 de la nit.- A la mateixa plaça Major es va celebrar l'11è FESTIVAL D'ENCESES d'Artesa de Lleida (crònica a les pàgines d'aquesta revista).

Correfoc dels Rojos de Junda.

Exhibició d'una de les bèsties participants.

Castell de focs.

De les 12 a les 1 de la matinada.- BALL de nit amb l'orquestra Swing Latino, al pavelló.

A 2/4 de 3 de la matinada.- Un cop finalitzat el festival, a la mateixa plaça Major, va continuar l'animació amb la música del grup SEGUIREM (Tribut a Obrint Pas).

De 4 a 7 del matí.- ACTUACIÓ, al pavelló, dels

Djs. Monxo, Schadèl i Raul Mezcolanza "Ex resident Row 14".

Diumenge dia 7

De 2/4 de 9 a la 1 del migdia.- 8è CONCURS de PINTURA ràpida per tot el poble.

A les 12 del migdia.- A l'església parroquial MISSA major cantada per la Coral *La Primavera Artesenca*.

A la 1 del migdia.- VERMUT popular al primer pis de la llar de Jubilats.

A 2/4 de 2 del migdia.- EXPOSICIÓ dels quadres del concurs de pintura ràpida al primer pis de la llar de Jubilats.

Exposició de les pintures del concurs.

Vermut de Festa Major.

A 2/4 de 7.- EXHIBICIÓ de balls de saló amb la parella Adelina Agustí i Josep Rebull, amb la participació d'alumnes de ball de l'AEC de Puigverd de Lleida. Al pavelló.

De les 7 a les 9 del vespre.- BALL llarg de tarda amb l'orquestra Excelsior. Al pavelló.

Exhibició de balls de saló.

L'actuació de Fel Faixedas, presentant el seu espectacle, *Bona nit ben parits*. Que s'havia de dur a terme al pavelló a partir de 2/4 de 10 de la nit i que havia de cloure la Festa major es va haver de suspendre degut a una forta tempesta. Durant els dies de Festa Major, el Grup de Càritas Parroquial va tenir oberta una tómbola a la casa parroquial.

14a TROBADA DE BESTIARI I 11è FESTIVAL D'ENCESES

La Junta del Griu

Fotos: J. Ma Esteve, M. À. Florensa i Josep Gallart

Comença el dia igual que acaba la nit, amb una calor infernal. Els termòmetres dalt de tot, les ganes de cremar també.

6 de juliol de 2019 i com cada any arriba la Trobada de Bestiari, complint 14 anys, i el Festival d'Enceses que celebra la seva 11ena edició.

Plantada del bestiari.

A partir de les 6 planten les bèsties vingudes d'arreu. La Tortuga d'Ontinyent, el Drac Juvenil dels Monjos, El Griu de Tarragona, El Guardià de les Corts, El Llitrus de l'Espetegafoc de Sitges, l'Enxuscat de Molins de Rei i com amfitrions l'Hydra i el Griu d'Artesa de Lleida. Malauradament, el Pegàs de l'Hospitalet de Llobregat, no ens va poder acompanyar a causa d'un imprevist logístic. En aquesta edició cremant fort ja des d'un bon inici. Tarda carregada de petits dimonis entremaliats amb motiu dels 10 anys de la colla del Diablons del Griu. Entren primer a plaça els diablons del Griu sota un cel de guspies lluint el nou equipament, batejant

Els Diablons del Griu.

els nous diables i donant el tret de sortida al conte dels orígens de l'Hydra.

Els Diablons del Griu i l'Hydra.

La Tortuga d'Ontinyent.

El Drac Juvenil dels Monjos.

El poble viatja segles endarrere a l'època on les gallines tenien dents. Apareix El Griu que envoltat per l'escalfor dels diablons treu un ou per la boca. Tothom es queda bocabadat amb l'emoció a flor de pell per saber què pot aparèixer d'aquest ou. Entre l'expectativa i la sorpresa l'ou desapareix. El poble envoltat del foc dels Diablons del Griu i de les colles de diables infantils de Cervera, Juneda i dels Monjos, es dirigeix ràpid a explicar el succeït als representants del poble, els gegants Asetra i Adiell.

Al so de la música dels Fabliolaires de l'Escola dels Til·lers apareixen els dos gegants per veure què era tanta xerinola. Els Diablons els expliquen el succeït i Asetra i Adiell els encomanen la missió de trobar l'ou.

El Griu, l'Hidra i els gegants d'Artesa.

Els Diablons recullen l'ou del Griu.

La Carme Sirvent explicant el conte del naixement de l'Hidra.

Els Diablons amb l'ou.

Els Diablons juntament amb altres diables i bèsties amigues van en busca de l'ou. Les bruixes i bruixots del poble saben alguna cosa, però, entremaliats com són, abans de deixar anar paraula omplen tothom d'aigua i confeti.

Els Diablons a la recerca de l'ou.

Recerca de l'ou amb el Drac Juvenil dels Monjos.

Recerca de l'ou amb la Tortuga d'Ontinyent.

Els Diablons demanen consell a les bruixes.

Seguint els consells de bruixes i bruixots els Diablons amb foc i més foc per invocar l'ou marquen el camí amb llances enceses fins la plaça de l'Església. Allí damunt un pedestal apareix l'ou custodiat per dos guardians del Griu.

Aparició de l'ou.

La gent del poble, en forma de coral, comença a cantar d'alegria i de sobte sota una explosió de confeti l'ou s'obre i dona la vida a una nova bèstia. El poble té un altre guardià, una bèstia de foc, l'Hydra de sis caps entremaliats i una cua amb cap de Griu.

Cant de la Coral la Primavera Artesenca.

Naixement de l'Hydra.

Els diablons felços per la nova companya de la colla treuen el Certrop i tenyeixen el cel de guspies, confeti i alegria.

Celebració dels Diablons del Griu.

L'Hydra recent nascuda no es pot controlar i crema enmig del poble. La genètica no falla, ha sortit del Griu i porta el foc dins del cor.

L'Hydra llança foc.

El poble per celebrar-ho organitza un sopar de germanor i prepara una festa de foc per la nit, un concurs, un festival d'Enceses.

Entrada la fosca nit les bèsties acompanyes del Griu, El Guardià de les Corts, El Griu de Tarragona, El Llitrus de l'Espetegafoc de Sitges i l'Enxuscat de Molins de Rei, es preparen mentre els rojos de Junda van escalfant el poble i avisant la gent que la festa és a punt de començar. Tot amenitzat per

la música del grup *Joan Baró & Emsable Fantàstic*. Pegàs de l'Hospitalet de Llobregat, no va poder participar a la festa, esperem que en un futur proper hi puguis assistir!

Actuació de Joan Baró & Emsable Fantàstic.

Tres enceses cadascuna per poder-se lluir bé davant dels ulls expectants de la gent i del jurat. Entre enceses els Diables del Griu fan una gran "Xerada", un cercle de foc diabòlic, llança seguida de llança, tot culminat al crit de "jaleo! jaleo! eh eh" i encesa del Certrop.

Els Rojos de Junda en acció.

Actuació del Griu de Tarragona.

Actuació de l'Entxuscat de Molins de Rei.

Actuació del Guardià de les Corts.

Actuació del Llitrus de l'Espetegafoç.

Cèrcol de foc dels Rojos de Junda.

Moment emotiu el segueix amb homenatge al Joan Cassola, director del grup de percussió Kumveba i regidor de cultura i festes que ens va deixar el passat 25 de maig.

Centenars de punts color flama pinten la plaça, centenars d'espelmes marquen l'entrada del Griu fent una encesa en honor seu. El grup Kumveba apareix entonant una melodia al ritme de tambors fent viatjar la seva música fins al més enllà.

El Griu d'Artesa de Lleida.

Homenatge a Joan Cassola.

Grup de percussió Kumveba.

Seguidament les altres bèsties s'afegeixen i es culmina la festa amb una encesa conjunta final i ja el típic castell de focs tradicional.

Castell de focs.

Mentre el jurat decideix la bèstia guanyadora sona la música de Joan Baró & l'Ensemble Fantàstic. Aquest any el jurat format per Pere Puiggròs, alcalde d'Artesa de Lleida, Carles Puigdemont, com a president de la Generalitat de Catalunya des de l'exili, Mateu Tres Bosch, president de l'Agrupació de Bestiari Festiu i Popular de Catalunya, Joan Bellostes, actor i rapsoda, Juanjo Ferrer Jaen, tècnic auxiliar de la Unitat Econòmic Pressupostària de la Gerència de Serveis de Cultura, Educació i Esports de la Diputació de Barcelona, Pau Plana Parés, Expert en Cultura Popular, Robert Rosselló Senalle, Premi Instagram 2018, Josep Maria Carrera, Coordinador del Festival

d'Enceses d'Artesa de Lleida i Eva Sànchez, Secretaria del Festival d'Enceses i del jurat. En aquesta edició el guanyador per partida doble, tant del premi del jurat com del premi popular ha estat el Griu de Tarragona. Enhorabona de Griu a Griu!

Lliurament del trofeu als guanyadors.

El Griu de Tarragona, guanyador del festival.

Per acabar de celebrar la nit, música amb *Seguirem*, tribut a *Obrint pas*.

Una edició més a les esquenes, ja fa un any que celebràvem els 10 anys del Festival d'Enceses, cada any una mica més dimonis i amb l'esperança i la il·lusió que darrere hi ha una gran colla de petits que puja amb força, els diablons del Griu, la cantera, el futur, les guspies que demà seran flames. Salut i foc.

Actuació de *Seguirem*.

ESPORT A LA FRESCA

Josep Ma Esteve

Fotos: J. Ma Esteve

De nou, aquest estiu, des de l'Associació Esportiva SUPERBÉ d'Artesa de Lleida, hem organitzat una sèrie d'activitats en família a la fresca durant 6 dimarts de l'estiu, on totes i tots els qui volguessin passar una estona divertida en família i practicar una mica d'esport, tenien una cita amb nosaltres per gaudir de les nits artesenques fent una mica d'exercici físic, tot en mig de l'ambient de companyonia i bon rotllo que ens caracteritza.

Aquest any, hem continuat diversificant les activitats que realitzem amb la intenció de continuar ampliant el ventall de possibilitats per a que puguin participar com més veïns i veïnes d'Artesa millor. Així, a més de les sortides en bicicleta i de les caminades, aquest estiu, conjuntament amb els companys d'Artesa Gym, també hem practicat una mica de *Tabata*. I què és el *Tabata*, doncs una activitat esportiva en què durant uns breus segons (entre 20 i 30 segons), realitzes un exercici intens amb el teu propi cos o utilitzant algun equipament mobiliari o peses. Així, combinant exercicis amb moments de descans durant 30 minuts, poses en forma el cos, et diverteixes i sobretot, fas salut. Com ja és una tradició, tant si pedalàvem o si anàvem a peu, com si, aquest any, acabàvem cansats del *tabata*, totes les activitats acabaven de la mateixa manera: amb una remullada nocturna a les piscines, tot i que algun dia la fresca estival no ho aconsellava.

El tret de sortida, el va donar la pedalada en la qual col·laborem cada any amb l'AMPA de l'escola *Els Til·lers*, prèvia a la Festa Major, i es van estendre fins al dimarts 13 d'agost que van realitzar l'última sortida de l'estiu. El lloc de trobada, com de costum, fou a la plaça Europa i l'hora a 2/4 de 10 de la nit. Exceptuant les activitats de *tabata* que les vam realitzar en diferents llocs del poble.

La primera sortida oficial fou el dimarts 9 de juliol i, com que la setmana anterior havíem pedalat, vam escollir caminar. Aquesta primera caminada ens va portar cap a les vies de l'AVE, donant una volta pels camins que l'envolten.

Participants a la primera sortida.

La segona sortida, del 16 de juliol, ens vam estrenar amb el *tabata*. Ens vam trobar a la plaça Albízieu on l'Ivan, monitor de l'Artesa Gym, ens va donar una classe d'iniciació per a totes les edats que ens va deixar ben suats, però satisfets de l'esforç fet.

Classe d'iniciació al *tabata*.

Participants al *tabata*.

El 23 de juliol vam fer la tercera sortida, una bicicletada cap a Grealó fins a la font, sortida ja clàssica.

Participants a la tercera sortida.

A la quarta sortida, el 30 de juliol, vam fer una caminada cap als dipòsits d'Alfès, seguint la ruta cap als dipòsits nous d'Artesa.

Participants a quarta sortida.

El 7 d'agost, per la cinquena sortida, vàrem tornar a provar el *tabata*. Aquest cop, ens vam trobar al pavelló, on vam continuar endinsant-nos en la pràctica d'aquesta modalitat que tant de moda està actualment.

Segona classe d'iniciació al *tabata*.

En últim lloc, el dimarts 13 d'agost, per cloure les sortides familiars a la fresca, vàrem pedalar fins a l'Aula Natura Cal Fino, que com ja comença a ser tradició, ens van obrir les portes de casa seva per a que hi poguéssim fer un mos i un beure.

Recuperant forces a Cal Fino.

Com cada any hem d'agrair la col·laboració del nostre socorrista particular, l'Oriol, que sense ell no podríem acabar la nit amb una capbussada, a l'Ivan i tots els membres de l'Artesa Gym per descobrir-nos el fascinant món del *tabata*, així com també agrair la col·laboració de l'Ajuntament d'Artesa de Lleida, per permetre'ns utilitzar el recinte de les piscines.

Esperem que totes i tots els qui heu participat un dia o altre en alguna de les sortides hagueu gaudit d'una bona estona. El propòsit no era altre que passar-s'ho SUPERBÉ!!

MASSA GRAN PER SER DJ

Roger Gil Barberà

L'avi va escollir una cançó llarga per tenir temps de posar-se les 10 gotes de Tramadol, un analgèsic opiàci, dins de la copa. Punxar en festes *remember* li produïa urticària. Sempre havia pensat que s'anomenaven festes *remember* perquè anomenar-les "festes per a gent que s'ha quedat atrapada en el passat perquè no suporta el seu present i té pànic del seu futur" era massa llarg. I tenia raó. Les festes d'abans no eren pas millor que les d'ara, simplement, antany un era jove. Una cosa similar passa amb els nostàlgics que repeteixen com una cacatua: "Con Franco se vivía mejor". És impossible tenir qualitat de vida en una dictadura, però era força reconfortant no haver-se de prendre 5 Viagres per tenir una maleïda erecció.

L'ancià, que no recordava quantes gotes d'estupefaent s'havia tirat al got, va decidir afegir-ne 3 més. L'única raó per la qual va accedir a fer de discjòquei va ser perquè amb la seva pensió de jubilació qualsevol ingrés extra era motiu de celebració. A més, havia aconseguit un reservat pel als seus companys. Per als que li quedaven vius, és clar. Després d'anar dia sí dia també a actualitzar la seva llibreta de La Caixa, havia desenvolupat uns grans dots de negociador: ell és

deixava una fortuna en comissions inútils, però a canvi, els del banc, cada dia li deixaven agafar un caramel. Així doncs, quan li van proposar el *bolo* en aquella discoteca de mala mort, durant la negociació, l'avi va aconseguir un espai VIP per a l'IMSERO. I no sabeu quan se'n penedia. Dels 15 vells que havia colat al reservat només en quedaven tres, els que anaven en cadira de rodes. I tots estaven completament enganxats al telèfon. La resta havien desaparegut, com si la discoteca, per art de màgia, hagués organitzat un bufet lliure. Això va doldre-li perquè a partir de certa edat, l'únic que espera la gent gran és una mica de respecte. La melodia que havia posat s'estava acabant i, amb aquell trist panorama, va decidir buidar tot el que quedava del flascó d'analgèsics per agafar forces de cara a la recta final del concert. L'opiàci va fer el seu efecte i l'avi va acabar la sessió en gran. Estava pletòric. No sabia si era per l'eufòria de tornar a estar damunt de l'escenari o per l'excés de Tramadol, però se sentia com si tornés a tenir 70 anys. L'únic que posava aigua al vi era l'atmosfera que es respirava a la sala privada, on les poques persones que hi havia, en cap moment, havien aixecat el cap del seu entrecuix.

I cap entrecuix era tan interessant.

Els telèfons mòbils treien de polleguera l'avi, que veia aquells dispositius com una mena de presons que aïllen les persones del món. Ell també tenia un telèfon, un Alcatel de l'any de la pica, però sempre el duia apagat. Només el portava a la butxaca per trucar i per marcar paquet. L'avi, amb la sang bullent, va recollir els *trastes* i es va prometre que, quan baixés de la cabina, cantaria les quaranta als seus col·legues. Mentre es dirigia cap a la sala de ball

els llums o es devia a tota la medicació que havia pres, però confondre la maneta de la porta amb el penis d'un estranger gairebé li costà la vida. De camí a la sala VIP on tenia els

per una escala, esglaió a esglaió, va fer una pausa per recuperar l'alè i, aprofitant l'avinentsa, va empassar-se un Diazepam. El va relaxar a l'instant. Però ni l'ansiolític va ser capaç d'esborrar la imatge del reservat mig buit amb els padrins mirant el telèfon. Amb l'edat que tenia no seria estrany que aquell fos el seu últim concert i, per culpa de l'addicció als mòbils, cap dels seus amics ho recordaria. Ara bé, amb els problemes d'Alzheimer que molts d'ells arrossegaven, ni que hagués punxat damunt d'un cavall desbocat, totalment nu i solament amb un barret d'indi, pocs d'ells podrien retenir-ho gaire temps entre orella i orella.

Abans de muntar el número a la sala VIP, el vell va decidir anar al lavabo. Dues hores d'actuació no són poca cosa quan tens una bufeta de la quinta de Matusalem.

Aquella discoteca era fosca com la gola del llop i no li posava les coses fàcils a l'ancià que, desorientat, gairebé fa pipí en un test en confondre'l amb un vàter de disseny. Quan per fi va trobar l'excusat, la cua d'espera per tenir una mica d'intimitat era enorme. Es va plantejar la possibilitat d'usar els urinaris però el seu aparell ja no funcionava com abans, necessitava el seu temps i no sotmetre's a la pressió de mirades estranyes, així que va decidir esperar. Quan per fi es va poder alleujar en la intimitat d'aquell WC, va prendre's el seu temps. Després d'orinar, va repassar mentalment què diria als seus companys addictes al telèfon i, per relaxar-se, va inhalar Oximetazolina, un descongestionador facial que ell usava com estimulador.

Amb les idees fresques i el cap clar, o almenys això era el que ell pensava, va sortir de lavabo amb alguna dificultat. No sabia si mentre va estar tancat entre aquelles quatre parets havien baixat

seus companys, va empatitzar amb un senyor, més o menys de la seva edat, que estava pixant al test que ell també havia confós amb un vàter de disseny. Amb tota la bona fe del món, va picar-li l'esquena per indicar-li on eren els vàters amb la mala sort que, quan es va girar, el semicercle d'orina que va descriure aquell desconegut va mullar-li el pantaló.

La situació de tensió va posar l'avi a mil per hora i cada cop li costava més respirar així que, per calmar-se, es va prendre un comprimit de Tranxilium, un tranquil·litzant molt potent. Oli en un llum. L'ansiolític va fer el seu efecte i va poder arribar al reservat que, sorprenentment, estava ple a vessar.

La primera impressió de l'ancià va ser que hi havia més gent que els 15 que ell havia invitat, però va deduir que era perquè a aquelles alçades de la nit ja veia doble. Quan els seus amics de l'IMSERO el van veure van sortir tots a abraçar-lo, menys els que anaven en cadira de rodes, és clar. Allò va descol·locar l'avi, cosa força complicada després d'un flascó de Tramadol, un Diazepam, un parell d'inhalacions d'Oximetazolina i un comprimit de *Tranxilium*.

Així us ha agradat el concert? - va dir l'avi amb un fil de veu.

Que si ens ha agradat?! - va exclamar el nonagenari que tenia més a prop - No em bellugava tant des que vaig sortir cames ajudeu-me després d'eliminar els fills del meu testament. Mira - va dir un altre padrí ensenyant un vídeo amb el telèfon mòbil - Ho hem gravat tot des de la pista per tornar-ho a veure amb tu. L'avi discjòquei, que no plorava des que el metge va tallar-li el subministrament de Codeïna, l'analgèsic més potent que havia provat, no va poder evitar que una llàgrima d'alegria li llisqués galta avall.

DOMUS DOMINI. XEMENEIES

Miquel Carrera Castellví

Alguna vegada he escrit en aquestes pàgines que em costa trobar nous temes per enraonar/raonar sobre el que la Humanitat ha anat construint. Quan trobo un tema interessant ràpidament l'anoto en una llibreta que tinc, no sigui que perdi la idea. I en aquesta llibreta feia dies que hi havia recordat escriure sobre Xemeneies; quasi que ha passat l'estiu i el veure sovint la mitja xemeneia del terreny del *Porvenir* me n'ha fet venir ganes i la urgència de recordar un passat nostre, d'història del treball i progrés de la nostra gent. Segurament que la xemeneia aquesta i la que pugui quedar en el solar de cal Carreter, en un racó de la plaça del Castell, estaran catalogades i protegides, i no tinc dades ara sobre això. Però el veure com les filades de dalt de tot de la xemeneia del *Porvenir* cada vegada semblen més descarnades m'animen a escriure, sobre xemeneies. De fet hauria de precisar que volia escriure ara només sobre grans xemeneies, com aquestes que he esmentat. Parlant de coses locals, els records són de molins d'oli i premses accionades per màquines de vapor, i d'aquí en vindria, clar, la xemeneia dels fums de la caldera. Això sol ja m'impresiona. Va ser en el primer quart de segle XX, que persones d'empenta s'arriscaren a comprar, muntar i posar en funcionament aquests ginys? Com es devien finançar? Qui devia vindre a Artesa a muntar-les? Com hi arribava el combustible de les calderes? Qui en devia fer el manteniment, qui sabia de canonades, juntes, vàlvules i purgadors? Repeteixo que això ja em meravella, la capacitat d'emprendre, d'envalentonar-se, de tirar endavant. Els records parlen també del *sulfuro*, paraula meravellosa, d'anacrònic encant. Regirant una mica, es veu que era un sistema per extreure més oli després de l'extracció per pressió, amb més calderes i sota un tractament amb sulfur de carboni, i d'aquí en ve el nom. Tenia entès que molta maquinària podria haver arribat des de Tortosa, on hi havia una indústria que en fabricava; i que el mercat principal de tot aquest negoci girava al voltant de Reus: oli, pinyola, alfals, cereals, etc. De restes de molins i xemeneies n'hi ha a tot el país olivarer, des del Llobregat fins passat l'Ebre, i se'n troben de protegides i explicades i d'altres com les nostres ...

A les nostres terres, les altres xemeneies industrials estaven lligades a les bòbiles, també amb forns per coure l'argila treballada. Bòbiles o teuleries, segons la contrada.

Resulta que parlant de xemeneies, formalment visc en la ciutat que en la primera meitat del s XX va ser anomenada la Manchester catalana, de tanta

concentració com hi hagué d'indústria de la llana. I si hi hagué indústria hi hagué màquines de vapor, fum i xemeneies. I és zona on se'n veuen, i resulta que dignifiquen places, tancats i racons: una bonica solució per barrejar estètica i record. I com més n'hi hagi, millor, més comprendrem com va ser una vegada això.

De xemeneies industrials, no sé on vaig llegir que hi havia empreses especialitzades en alçar-les, valencianes i murcianes. En tots dos casos ja tenien experiència, rajoles de València i conserva a Múrcia. I si baixeu cap al sud, n'anireu veient, bé en els nuclis de població, bé en alqueries. A València van ser també teuleries, per fer material d'obra que ells en diuen rajoles, i potser alguna destil·leria i màquines de vapor per a la indústria tèxtil. A Múrcia fou la indústria conservera bàsicament; conec xemeneies conservades i explicades al mític poble conserver de Molina de Segura.

Parlem de la bellesa d'aquestes formes, i també d'un tipus d'indústria. De fet, m'alegro de veure encara restes de xemeneies pensant en això, que allí hi hagué indústria, riquesa i una mica de millora per a la gent, altres possibilitats de treball. Però clar ... si pensem en la xemeneia, pensem també en el fum negre de carbó. I si només n'hi havia una o dues ... tira, però si ja pensem en ciutats industrials com Terrassa, Sabadell o barris de Barcelona, la cosa devia fer feredat. Parlant de xemeneies dies enrere al país industrial per excel·lència, m'han recordat l'episodi conegut com *The Great Smog*, la gran boira de Londres, que es donà al desembre de 1952, quan coincidiren un període de fred, anticicló, empenta industrial i carbó de baixa qualitat que originaren una boira persistent, fosca i insalubre. Algunes fonts citen 12.000 morts degudes al fenomen. No ens ha d'estranyar que anys més tard i després del pop aparegués precisament en aquell país el *punk* rebel.

RECORDANT L'ISIDRE OLOMÍ

Adolf Costafreda Castillo

Fa poc tems que l'amic Isidre (lo Peret del Pere) ens ha deixat, i encara que no m'agrada gaire parlar dels que se'n van, per l'Isidre faré una excepció.

La nostra amiatat venia de lluny i per això no cal especificar res. Per no enredar-me en sentimentalismes parlaré només d'una anècdota, on l'Isidre i el seu "camionet" hi surten només, per defecte. Devia de ser l'any 1970, temps en què els membres del Grup de Recerques Arqueològiques de "La Femosa" anàvem a fer excavacions al poblat ibèric de Margalef, com gairebé cada diumenge. Aquell dia, però, va ser excepcional. Després de gairebé tota la tarda de no trobar res, de cop, en el caient sud del tossal, en un lloc que no hi havíem excavat mai va començar a guaitar el broc d'una olla grossa que feia preveure que dins hi havia altres peces amagades. S'havia d'anar amb compte per no trencar res. Tan amb compte que quan ens en vam adonar ja gairebé era post el sol. A poc a poc vam anar buidant aquella olla (per nosaltres sempre seria l'olla prenyada) i en aquest

i va anar cap a Artesa "a tota màquina" a buscar l'Isidre. Mentrestant, els altres vam anar baixant (gairebé a les fosques) la ceràmica cap a baix del tossal fins a la carretera esperant l'Isidre amb el seu camionet.

Mentre esperàvem impacientment, algú va dir: I si no troba l'Isidre, o si no pot venir. Tranquils!. L'Isidre sempre era on feia falta.

Tret del fragment gros de ceràmica pintada, les altres peces són algunes de les que van sortir totes de la panxa de "l'olla prenyada".

punt ens vam fer una altra pregunta: aquell bé de Déu de ceràmica com la traslladaríem cap al poble? Només portàvem un parell de galledes per posar les eines que penjàvem al manillar de les bicicletes. També era evident que aquella ceràmica no la podíem deixar allí per anar-la a buscar l'endemà. L'única solució va ser anar a buscar el Peret del Pere, que vingués (llavors encara no hi havia mòbils). No sé qui va ser el qui va agafar la bicicleta

La Neus Falcó, l'Adolf Costafreda i l'Isidre Olomí. Tres persones molt importants per l'Agrupació Cultural La Femosa.

L'Isidre Olomí amb la seva esposa, Núri Ané.

ISIDRE OLOMÍ I LA TRADICIÓ TEATRAL ARTESENCA

Felip Gallart Fernàndez

El 15 d'agost d'aquest 2019, a l'edat de 85 anys ens va deixar Isidre Olomí París, o l'Isidre del Peret del Pere, qui fou president de la nostra agrupació i un dels personatges més rellevants de la tradició teatral artesenca, avui malauradament sense cap continuïtat.

Isidre Olomí

Els començaments

La tradició teatral artesenca, almenys de la que tenim notícia, es remunta a començaments del segle XX amb obres com *Don Juan Tenorio* que segons ens van dir els més vells va marcar època. O les que es representaren a la Primavera a partir de 1912, o als Sindicats de Sant Isidre i el Porvenir durant els anys vint del segle passat. O el mestre Calzada una dècada després. O a cal Tomàs, on també s'hi feia cinema.

Els teatre als sindicats agrícoles

Sabem que tot la rivalitat que existia entre els Sindicats de Sant Isidre i el Porvenir, els grups escènics es passaven els textos d'un grup a l'altre de cada sindicat i pel que hem pogut van posar a escena obres de considerable complexitat escènica com: el quadre de costums *El carro del vi* de Ramon Ramon Vidales, la comèdia *Agència d'informes comercials* de Pompeu Gener o el drama *La dida* de Frederic Pitarrà. En aquesta època seguien l'esquema clàssic de representació d'un drama i un sàinet en una mateix dia.

El mestre Josep Calzada

Entre les activitats culturals promogudes pel mestre Calzada cal destacar la formació, cap a l'any 1924, d'un grup escènic de nois i noies, alumnes i exalumnes de l'escola, que va tenir una llarga i fructífera singladura que va durar fins a la Guerra Civil i fins i tot va continuar després, encara que amb un aire diferent. El teatre va constituir una eina educativa tant per als actors com per al poble en general. Durant la primera etapa es

representaren algunes de les grans obres de la dramàtúrgia catalana com les obres *La mare* de Santiago Rusiñol i *Terra baixa*, *Mar i cel* d'Àngel Guimerà, unes representacions que tingueren un gran èxit a nivell local i que, fins i tot, algunes d'elles es representaren en poblacions veïnes. Acabada la Guerra Civil es van tornar a reprendre molt aviat les representacions teatrals dirigides per en Josep Calzada, que va continuar la seva tasca fins que va deixar Artesa l'any 1943. En aquesta segona etapa el grup escènic ja no va tenir la força d'abans, els temps eren uns altres i les obres representades ben diferents. La primera obra que es va representar en aquesta segona etapa va ser *Fabiola*, una adaptació escènica moderna de la novel·la religiosa *Fabiola o la Iglesia de las catatumbas* del cardenal alemany Nicholas Patrick Wiseman ambientada al segle IV durant la persecució cristiana de Dioclecià. El text va ser adaptat per en Josep Calzada per al grup escènic d'Artesa i es va representar la primavera de 1942 a la sala de Cal Marquet, on també s'havien fet els

Participants a la representació de l'obra *Fabiola*.
Fila superior (dretes), d'esquerra a dreta: 1. Ramona Mor; 2. Maria Costafreda; 3. Magdalena Morell; 4. Carme Mor; 5. Carme Garròs; 6. Carme Domènec; 7. Carme Llusà.

Fila central, d'esquerra a dreta: 1. Josep Solé; 2. Josep Calzada; 3. Eloi Oró i la nena Lola Gallart.
Fila inferior, d'esquerra a dreta: 1. Nati Oró; 2. Rosario Berengué; 3. Teodora Oró; 4. Nena desconeguda; 5. Conxita Olomí; 6. Adolf Costafreda (nen); 7. Amàlia Nosas. (Foto cedida per família Oró Gallart).

assajos, destinant-se la recaptació a les obres de recuperació de l'església i a l'adquisició de noves imatges. En aquesta obra hi van participar una bona colla de joves del poble. El vestuari femení per a la escenificació d'aquesta obra ambientada en època romana va ser confeccionat per les mateixes noies. Una acció que cal elogiar, ja que no s'ha oblidat que era una època de molta penúria. En Josep Calzada va estar assistit en aquesta ocasió per Josep Solé i Oró en les tasques de direcció i per Eloi Oró i Oró, que feia d'apuntador.

Quadre de l'obra *Fabiola*.

D'esquerra a dreta: 1. Nati Oró; 2. Conxita Olomí; 3. Ramona Mor; 4. Teodora Oró; 5. Magdalena Morell; 6. Carme Mor; 7. Carme Garròs; 8. Rosario Berengué (primer terme); 9. Carme Domènech; 10. Maria Costafreda; 11. Amàlia Nosas; 12. Carme Llusà i Mor. (Foto cedida per família Oró Gallart).

El Cuadro Artístico de Educación y Descanso

L'Isidre Olomí procedia del *Cuadro Artístico de Educación y Descanso* dirigit per Francesc Puyol, també conegut com el Quico del Carreter. Aquest grup teatral estava enquadrat dins de l'organització cultural i recreativa de *Educación y Descanso*, depenent de la *Organización Sindical Española*,

Francesc Puyol (Quico del Carreter).

llavors l'única central sindical autoritzada pel règim franquista. Pertanyer a *Educación y Descanso* era un tràmit obligat per als grups de teatre d'aficionats de l'època, sense el qual la seva existència hagués estat, sinó impossible, molt difícil i precària. Malgrat dependre d'una organització franquista, el cert és que durant els anys cinquanta aquest grup va posar en escena molts clàssics del teatre català com *Terra Baixa* d'Àngel Guimerà, *Ferrer de Tall* de Serafí Pitarra, les obres de Josep Maria de Sagarra *La ferida lluminosa* i el seu poema dramàtic en vers *Desitjada*. Francesc Puyol, que a més de ser un gran actor era un excel·lent actor, sovint es reservava personatges de caràcter, com el de Sebastià a *Terra Baixa*, que fou molt celebrat. Tenim el cartell de l'estrena de les obres *Grapa de ferro* de Jean Sartène i la comèdia en tres actes *Mi querido ladrón* d'A. Laszlo. Francesc Puyol en aquest cas es va reservar el paper de baró. Els actors i actrius eren tots joves del poble. L'Isidre Olomí feia el paper d'*El*. Aquestes dues obres es van representar el 2 de febrer de 1952 dins dels actes de la Festa major d'Hivern. Cal dir que els decorats d'aquesta darrera obra, com tantes altres vegades, van ser encarregats a la prestigiosa casa Sotoca de Reus i el mobiliari procedia de l'empresa *Muebles la Fábrica*. La direcció estava compartida, així Francesc Puyol s'encarregava de la direcció escènica i el Tomàs Puyol de la direcció artística, però era el Francesc el gran artífex del grup. L'apuntador, llavors una figura clau dins d'un grup de teatre, era l'Eloi Oró.

Cal fer esment molt especial de la representació de *La Divina Tragedia*, *Pasión de Nuestro Señor Jesucristo*, que va mobilitzar més de cinquanta persones, entre actors, col·laboradors i tècnics. Al cartell que es va fer per a les representacions corresponents als dies 16 i 30 de març i 11 d'abril de 1952 es deia *El Cuadro Artístico de E. y D. Bajo los auspicios del Excmo. Ayuntamiento, Hermandad de Labradores y Rdo. Cura Párroco*. Les dificultats van ser moltes. La Llar del Poble, llavors *Hogar del Productor* estava en obres. L'escenari es va haver de fer de nou, bambolines, electricitat, vestidors sota l'escenari. Per representar l'obra calien 18 decorats diferents i llogar tot el mobiliari, els vestits, les cadires, el maquillatge, l'enllumenat, els efectes sonors, l'atrezzo... Tot plegat va suposar fer front a unes despeses altíssimes per a l'època. L'entusiasme del grup va vèncer totes les limitacions i dificultats i al final, davant d'un èxit aclaparador, es va representar la Passió durant els anys 1951 i el 1952. Aquesta obra ha estat, sens dubte, el projecte teatral més ambiciós i de més envergadura

Actors i actrius de la *Passió* amb els vestits de la representació.

Única imatge que s'ha conservat de la representació de la *Passió*.

que mai s'ha estrenat al poble fet per artesencs i artesenques. Un espectacle que va saber aglutinar gent de diferent tarannà i va esdevenir un referent cultural mític encara no superat.

Amb el Francesc Puyol, que s'havia format en diferents grups d'aficionats de Barcelona, l'Isidre Olomí va aprendre els fonaments de l'art dramàtic, tant a nivell d'actor com de director. El Francesc Puyol, un gran director, actor, músic i artista, i el seu grup van oferir a Artesa un teatre de molta qualitat artística, tant pel que feia a la interpretació dels actors, amb els quals Puyol sempre es mostrava molt exigent, com als muntatges tècnics i escènics. L'Isidre Olomí va respirar aquell teatre i se'l va fer seu. Malauradament la marxa del Francesc Puyol a la capital catalana va posar punt i final a aquella època tan esplendorosa. *Quan els records parlen* de Francesc Lorenzo Gàcia va ser la darrera obra que va representar el grup.

L'Agrupació Jovenívola

Al voltant de l'any 1966 i dins de l'Agrupació Jovenívola, que havia nascut l'any 1963 a l'empara de mossèn Josep Piñol, l'Isidre Olomí va dirigir la seva primera obra. Era la comèdia *Jo seré el seu gendre* de Jaume Vilanova. Va tenir una excel·lent acollida entre el públic artesenc.

Participants a l'obra *Jo seré el seu gendre*. D'esquerra a dreta: Isidre Olomí, Adolf Costafreda, Josep Ma Iglésias, Ramona Barberà (davant), Joan Olomí, Ramona Costafreda (davant), Mari Carme Bellmunt, Joan Anton Oró, Joan Gallart i Josep Ma Bonet.

Quadre Escènic de la Femosa

A poc de la seva fundació, l'any 1968 l'Agrupació Cultural la Femosa es va plantejar de reprendre la tradició teatral i va encarregar aquesta empresa a l'Isidre Olomí, que en va esdevenir el nou director. El resultat no es va fer esperar gaire. El 28 d'abril de 1968, dins dels actes dedicats al dia universal de la sardana, l'Isidre i el seu grup van escenificar

la farsa en tres actes *El millor dependent del món* de Francesc Lorenzo Gàcia. Fou un èxit esclatant. En aquesta obra es va seguir la tradició que ja s'havia encetat amb els Puyol i l'Isidre Olomí s'encarregava de la direcció escènica i l'Adolf Costafreda de la direcció Artística. Durant aquella mateixa diada es va presentar la Colla Sardanista *Dolç Esforç* que també començava la seva singladura en aquella data.

El 24 d'agost de 1968 es va organitzar una diada de teatre infantil on van participar un total de 33 infants. Van representar tres contes infantils: *El gallet Kikiriki*, *El flautista d'Hamelin* i *Anglantina, la princesa adormida*.

Tot i no portar una activitat periòdica, el nou grup aprofitava les diades o altres dates assenyalades per estrenar noves propostes i el 13 d'abril de 1969 estrenaven la comèdia en tres actes *Un embolic de família* de Francesc Puntos Charles. Com l'anterior, aquesta obra va tenir una gran acceptació. El 15 de maig del mateix any es va representar a Montoliu, també amb molt d'èxit.

Representació d'*Un embolic de família*. Escena d'Antoni Carretero i Casimir Gallart.

Tot i que el grup no tenia un caràcter estable, va seguir estrenant diferents propostes, com la del 14 d'agost de l'any 1972, tres obres curtes: *L'honor d'Apel·les Mestres*, la gitanada en un acte *El burro del gitano* de Felip Pérez Capo i el poema *La fi d'en Serrallonga* de Joan Maragall. O el 15 de maig del 1975 quan, dins dels actes del Vè Homenatge a la Vellesa, el Quadre Escènic de la Femosa va representar el drama en un acte *El patró Pere Marc* de Pompeu Gener i el sàinet *L'hostal de l'Arençada* de Lluís Millà, que més endavant es va reestrenar, també sota la direcció de l'Isidre Olomí. Sembla que *L'Hostal de l'Arençada* també havia estat representada pel grup del Francesc Puyol. Se seguia la tradició, molt arrelada al teatre tradicional, de representar un drama, juntament a un sàinet o una comèdia. Ambdues obres van ser dirigides per

Actrius i actors de l'obra *Un embolic de família*. D'esquerra a dreta: Josep Gallart, Francesc Barberà, Casimir Gallart, Pepita Solé, Antoni Carretero, Josep Ma Costafreda, Maria C. Falguera, Ramon Badia, Regina Besora, Antoni Pico i Gabriel Garròs.

Representació d'*Un embolic de família*. D'esquerra a dreta: Antoni Pico, Josep Prades, Pepita Solé i Regina Besora.

Representació de *L'hostal de l'Arençada*. D'esquerra a dreta: Gabriel París, Josep Gallart, Imma Olomí i Josep Ramon Bonet.

Representació de *L'hostal de l'Arençada*. D'esquerra a dreta: G. Parisí i J. R. Bonet.

l'Isidre Olomí. Aquell dia els nens i nenes de l'escola d'Artesa també van representar una obra de teatre escrita i dirigida per ells mateixos: *Un Isidre el dia del seu sant*. Sens dubte aquella iniciativa, la

Actors i actrius d'*Un Isidre el dia del seu sant*. D'esquerra a dreta: Miquel Bosque, Albert Garròs, Josep Costafreda, Josep Ramon Berengué, Felip Gallart, Antoni Falip, Ramon Ribera, Felip Olomí, Mercè Domènech, Maria Rosa Mestres i Víctor Carabantes.

Victor Carabantes i Felip Olomí en una escena molt recordada d'*Un Isidre el dia del seu sant*.

primera que es va produir mai al poble, no hauria estat possible si al darrera no hi hagués hagut a tradició teatral que l'Isidre Olomí va ajudar tant a consolidar. Aquesta diada va esperonar la formació d'una secció teatral infantil i juvenil dins de la nostra agrupació que va dirigir el Casimir Gallart, una altra figura clau del panorama teatral artesenc, i que va oferir un bon nombre d'estrenes, com *Les masies de la pau* d'Assumpta González i *La caputxeta i el llop*, adaptada per Josep Vallverdú a partir del conte tradicional. Aquestes dues obres es van estrenar el 25 d'abril de 1976 dins de la campanya per salvar la Vileta del seu procés de decadència, un procés de destrucció que malauradament no s'ha aturat. El 15 de maig del mateix any, dins dels actes del VIè Homenatge a la Vellesa es van estrenar les obres *El testament del Nasi* de Francesc Garriga i *L'oficina d'informació*. Dirigida per Casimir Gallart, el 23 de gener de 1977 el grup va estrenar l'obra *Un mort sobre l'asfalt*, tragèdia moderna en tres actes de Francesc Lorenzo Gàcia.

El 15 de maig de 1977 dins dels actes del VII Homenatge de la Vellesa, l'Isidre Olomí va tornar a la direcció teatral amb el quadre de costums *El carro del vi i el carro desfet* de Ramon Vidales, que amb una reposició de *L'hostal de l'arençada* van ser les darreres obres que va dirigir. Dins de l'Agrupació Cultural la Femosa encara hi va haver un darrer intent de continuar amb l'oferta teatral. Així 30 d'agost de 1977, dins del centenari de la construcció de l'ermita de Sant Ramon, el Quadre Escènic de la Femosa va representar l'obra *El mites d'en Bagot* de Xavier Romeu, sobre la sublevació del país sota la dictadura. Amb una direcció conjunta feta pels mateixos intèrprets, van posar a escena una obra d'avantguarda, del teatre anomenat de l'absurd, que no va ser gaire ben acollida pel públic artesenc. Aquella va ser la darrera obra que va oferir el grup escènic.

El grup Arrel

Aquell mateix 1977, a partir d'alguns membres del Quadre Escènic de la Femosa va néixer el grup Arrel com un grup de teatre amb entitat pròpia. Presidit per Francesc Gallart i dirigit per Casimir Gallart el 23 d'abril de 1978 any van estrenar a Artesa *El Fossar de la Llibertat* de Jaume Quadrat. Una obra de teatre que posava damunt de la taula el drama de la postguerra i de la repressió franquista, en una època encara difícil. Només cal dir que el dia de la seva estrena va ser prohibida l'entrada als menors de 18 anys. Aquesta obra va ser representada amb molt d'èxit a molts pobles de Catalunya i va ser la darrera que va dirigir el

Casimir Gallart, essent el muntatge teatral que més s'ha representat fora del poble.

Continuïtat

Des de la retirada de l'Isidre Olomí i del Casimir Gallart de la direcció teatral, Francesc Gallart, Carles Gausachs, Josep Ramon Bonet i Benjamí Mor, en un moment o altre van seguir al capdavant del teatre artesenc com a directors o gestors dels diferents grups que es van anar succeint, perquè l'art escènic seguís ben viu al nostre poble. Mereixerien també tots ells i els grups que van seguir unes ratlles per situar i ponderar la seva participació en la tradició teatral artesenca, però això resta fora de les pretensions d'aquest escrit, que no són altres que les de referenciar, a tall d'homenatge, la gran tasca de l'Isidre dins de la tradició teatral artesenca, primer com a actor i després com a director, juntament amb l'herència que va recollir.

Representació de *George Dandin*. D'esquerra a dreta: Marisol Vilanova, Francesc Gallart i Joan Besora.

Decadència

El que havia estat una tradició molt arrelada al nostre poble, fruit de l'esforç de successives generacions, a partir de l'any 1990 va començar el seu declivi, amb una curta revifalla que va protagonitzar el grup *Xants*, impulsada per Francesc Gallart i dirigida per Carles Gausachs, ja en aquest segle. Malauradament el teatre fet a casa, en l'actualitat ja no té cap tipus de presència al panorama cultural i això que actualment Artesa compta amb un espai escènic i una sala de primera categoria.

El teatre és distracció, emoció, sentit i bellesa. El teatre és un flux de vida que es comunica en un escenari, una passió que neix i creix dins d'algunes persones àvids d'expressar emocions cap a altres

Participants a *El món a fer punyetes*, de la companyia els Xants ((05-12-2010).

Representació de *La lluna nova*, pels Xants. Pol Batlle i Francesc Gallart (23-04-2011)

Actors o actrius de *La lluna nova*, representada pels Xants (23-04-2011).

persones àvids de rebre'n. El teatre, a la fi, és un acte d'amor: una història d'amor que unes persones expliquen a unes altres, perquè tots plegats s'hi puguin reconèixer. Primer com a actor durant els anys cinquanta, però sobretot com a director entre els anys 1966 i el 1977, l'Isidre Olomí va ser la nostra figura clau, amb unes propostes dramàtiques ben construïdes, pulcres, emotives i exigents, que ens van ajudar a amplificar les nostres vides. Que ens van distreure i emocionar, que ens van regalar dosis d'ordre, sentit i bellesa en les nostres vides, servides per actors nostrats. I tot plegat d'una forma generosa, absolutament gratuïta, com un acte d'amor al públic artesenc. El 15 d'agost d'aquest 2019 per a l'Isidre es tancava definitivament el teló. Els que seguim encara dalt de l'escenari de la vida sabem prou bé, però, que l'espectacle continua, perquè com deia el gran Shakespeare: *Tot el món és igual que un escenari / homes i dones són comedians, / que hi van a fer les entrades i sortides / i un mentre viu, hi juga molts papers*. Gràcies per tot Isidre. Gràcies per tot mestre.

LA REBEL·LIÓ DEL POEMA

M. Assumpció Cornadó

Malgrat haver despertat,
cloc els ulls
per perdre de vista
l'atrocitat
del món que m'envolta.
Em permeto la llicència
de fer una pausa
copsant de ple
aquells instants
que voldria eterns.
Pensaments blancs
donant tombs
dins l'esfera d'un rellotge
sense agulles.
Revoltes d'àngels,
dibuixant somriures
als nens que ploren
perquè tenen por,
perquè tenen gana,
perquè no entenen
tanta barbàrie.
Per tantes causes perdudes,
per tantes veus callades,
per tanta injustícia,
avui és rebel·la
el meu poema.

SOBRE PORXOS

A l'hora de la migdiada,
cap allà a la primavera,
cap allà a l'estiu tot just desclos.
Els porxos s'omplen de somnis virolats.
Jordi Llompart, *Vocabulal Privat*

SOBRE LES COLÒNIES DE GATS

Protectora d'Artesa de Lleida (adherida a Plataforma Animalista TL)

Sembla obra d'encateri, però és ben real. De cop i volta es dispara l'interès, sobre un tema i allò que roman ocult o gairebé invisible agafa relleu i comença a fer-se evident d'una manera creixent per a una part important de la societat. És el que està passant amb els gats i les colònies de gats. Fins fa ben poc els felins eren inexistent als ulls de la gent. Quan parlàvem d'animals de companyia qui agafava el protagonisme absolut era el gos. A les reunions que Plataforma Animalista Terres de Lleida fa des del 2014 ençà amb els Ajuntaments i el Consell comarcal del Segrià, el tema estrella era parlar dels gossos abandonats i perduts i la majoria d'articles que publiquem s'hi han referit en exclusiva, però, com dèiem, això està canviant i fa escassament un any i mig també es disputen el protagonisme els gats i gats abandonats. Alguns són mansos i et segueixen pel carrer o et surten al pas quan passes per una zona semi rural habitada per ells. Altres fugen esporuguits i no permeten que t'hi atansis, aquests són els gats ferals o salvatges que ocupen una colònia, generalment incontrolada. Alguna bona persona els deixa menjar; de vegades les sobres dels àpats familiars. Fet i fet tant els mansos com els ferals arriben a passar privacions ja que no sempre l'alimentació és regular ni correcta.

Però dins dels gats de carrer també hi ha discriminacions, no és el mateix un gat manso que un gat esquerp. Els primers fan pena, els segons no tenen dret a res, ni tan sols a l'alimentació. Algunes bones persones els porten menjar, però aquests sovint són increpats pels seus conciutadans per fer aquesta tasca. I la llei de protecció? Què diu la llei de protecció? Ras i curt la llei de protecció no fa cap discriminació, de fet no discrimina tampoc entre gats i gossos. En l'art.16/2008 diu simplement que *"els Ajuntaments són responsables dels animals de companyia perduts, abandonats o ensalvatgits que hi ha a la població i al seu terme"* I quins són els animals de companyia? Gats, gossos i fures, mansos o no, per tant les colònies de gats, generalment salvatges, i fins i tot les canilles de gossos, també insociables, són objecte de protecció, cadascú a la seva manera, però protecció al cap i a la fi.

Centrant-nos en els gats tenen un tracte alternatiu si són mansos o salvatges per la senzilla raó que són diferents i el tracte també ho ha de ser. La sortida que se'ls dona als mansos és buscar-los una família a través de l'adopció, en canvi els ferals això és impossible, no podrien viure entre quatre parets ni acceptar la mà humana per damunt del seu llom. És millor que continuïn a la seva colònia amb els seus amics felins caçant ratolins i pujant

i baixant pels capdarreres de les cases, corrals o jardins. Tant uns com altres tenen una funció. Els mansos són uns excel·lents i discrets acompanyants, hi són encara que no es facin notar i això té un valor impagable. Són nets i silenciosos i estan sempre disposats a fer-te companyia sense exigències ni compromisos. Es una companyia a distància que s'agraeix. Els salvatges també la tenen, la funció: són uns raticides eficaços i ecològics, no contaminen ni provoquen residus perillosos. Allí on hi ha una colònia no hi ha ratolins, i triar per triar, prefereixo els primers. Ah! Però tenen unes exigències, encara que mínimes i que no demanen ells és clar, sinó la societat "civilitzada" que els ha tocat viure, i a fe de neu que es fa pel seu bé.

. Si volguéssim concretar ho podríem dir així:
-Hi ha dos tipus de colònia: la colònia insuficient, sense cap control, que sobreviu gràcies als alimentadors i la colònia **controlada** en què es té cura de la **higiene, tipus d'alimentació** i de la **proliferació**.

-Per què cal tenir-ne cura?

1- Per evitar la **proliferació** descontrolada esterilitzant les femelles .

2- Per evitar que l'amuntegament i la brutícia els **posi malalts**.

3-També perquè puguin fer la seva feina de raticides amb dignitat.

-Qui són els cuidadors i cuidadores d'una colònia?

Són les persones que, voluntàriament, tenen cura de la colònia. Seguint els passos que segueixen:

-donen el **menjar adequat**, preferentment **pinso**.

-col.laboren amb el Grup Local i l'ajuntament per **atrapar** les femelles i esterilitzar-les. També és aconsellable esterilitzar els mascles

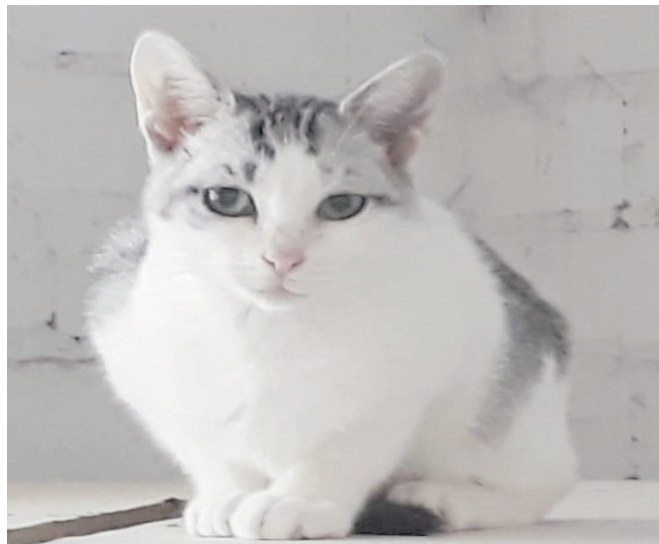
-mantenen l'**espai net** d'emballatges i restes de menjar.

-Què és el mètode CES? (captura, Esterilització i Solta) És el mètode provat i que funciona en diferents parts d'Europa que consisteix a **Capturar** els felins amb gàbia trampa (si són feréstecs), **Esterilitzar**-los, l'animal ja rep la dosi d'antibiòtic corresponent perquè no calgui punxar-lo i **Soltar**-los novament a l'espai de la colònia. A la gata i al gat esterilitzats se'ls fa una marca a l'orella per evitar de caçar-los novament i perdre el temps. Com dèiem darrerament a la majoria de reunions amb els ajuntaments, els tema de les colònies comença a ser el tema estrella, una prova més que la societat avança.

Bé i per acabar un aclariment: si se'ls dona de menjar també cacen ratolins, no es converteixen en uns ganduls desagraïts; podríem dir que

continuen caçant perquè són generosos i volen quedar bé amb nosaltres, però no, cacen ratolins perquè els agrada, els diverteix i els alimenta, tres poderoses raons perquè no perdin l'hàbit ancestral. I a nosaltres, no cal dir que ens va la mar de bé. Són el nostre *Flautista d'Hamelín*. Si som intel·ligents no costa res de correspondre. Veure

una colònia sana de gats llustrosos i ben cuidats, sense cadellades d'ulls tristos i lleganyosos bé s'ho val! Ara només falta passar a l'acció. A Artesa ja hem començat, però necessitem col·laboració. T'hi apuntes? Vine a trobar-nos i t'informarem.

"La moral dels pobles i de les persones es demostra segons el tracte que donen als seus animals" M. Gandi.

ENTRETENIMENTS

MOTS ENCREUATS Miquel A. Navarro

Solucions a la pàgina 39

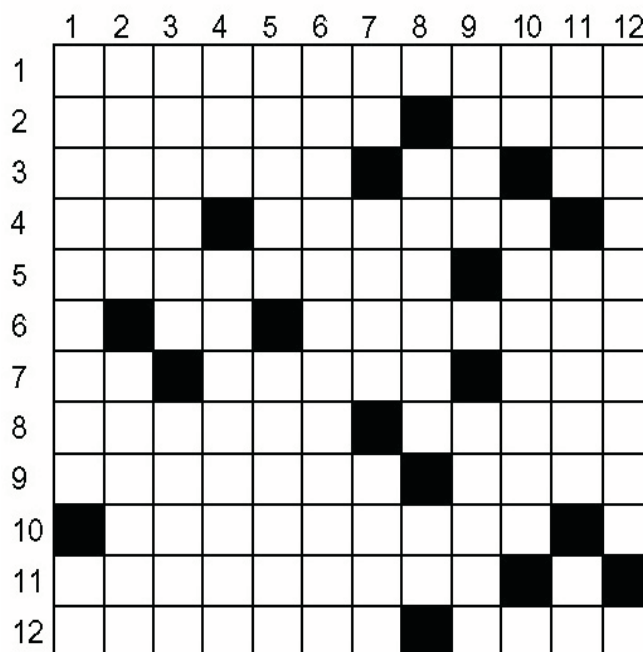
HORIZONTALS

1. Coses que interessin a la humanitat. 2. Regalant, convidant. Pot ser condicionat. 3. Natural de Malta. No contesta. Ordre militar. 4. Onada. Cullerot, cullera grossa. Vocal forta. 5. Imatge il·lusòria. Cert condiment, al revés. 6. Vocal. Metall preciós. Tots els anys viu la fira del teatre. 7. La negociació suprema. No palpable. Nascut. 8. Fan iridescent. No fa el seu paper. 9. Cert país africà. Una trena d'alls. 10. Transports públics. Fa plurals. 11. Graella però petita. Mil. 12. Falsedats, no veritats. Certa conífera.

VERTICALS

1. Contrari a la polifonia. Gran format. 2. Pompa, vanitat. Guarnirà amb orles. 3. Aquest prefix vol dir "negre". Idèntic, sinònim. 4. Ofici de l'artesà. Certes monedes valencianes. 5. Niu. Niada. De certa província aragonesa. 6. Que no es pot sostenir. 7. Consonant repetida. Al revés, certa fruita. És d'ella, però per sota. 8. La primera. Faria el niu. Sistema Tèrmic. 9. Qualsevol angle. Punt erogen. Estava en una croada a Croàcia. 10. Xifra romana repetida. Llandes, són metàl·liques i

aguanten els pneumàtics. Urani. 11. Ja no és. Al revés, ara mateix. Nota musical possessiva. 12. Líquids serosos. La primera.

PROBLEMA D'ESCACS

Albert Batiste

Juguen negres i en 3 jugades assoleixen la victòria.

ENIGMA

Ens sabríeu dir com es diu l'estrís de la imatge i per a que serveixen?

Enviar solucions a:
lafemosaartesadelleida@gmail.com

Solució a l'enigma del mes passat:
Penjador per exugar botifarres i llagonisses.

SOPA DE LLETRES

Miquel Àngel Navarro

Busqueu i trobareu els noms d'onze cases d'Artesa, algunes ja tancades.

P	N	O	L	U	G	O	C	U	L
U	E	T	A	V	A	R	G	C	L
I	T	R	M	I	D	Z	A	L	O
G	E	L	E	G	R	B	J	U	R
V	K	U	R	J	A	D	O	P	E
E	T	X	P	L	O	N	Z	O	U
R	E	T	E	R	R	A	C	B	Q
T	L	R	S	I	D	U	N	R	A
I	U	X	C	L	I	D	Z	E	B
L	R	F	A	R	R	I	C	O	T

SUDOKU

Lluís Gil

9	5	3	6	7	1	4	2	8
8	4	7	2	9	5	3	6	1
6	1	2	8	3	4	7	9	5
5	8	9	4	1	6	2	3	7
7	2	6	3	5	9	1	8	4
4	3	1	7	2	8	6	5	9
3	9	8	1	6	7	5	4	2
1	6	5	9	4	2	8	7	3
2	7	4	5	8	3	9	1	6

HO HEM LLEGIT A...

FESTES TRADICIÓ

Segre, diumenge, 7 de juliol de 2019

Els més petits també van ser protagonistes.

Una de les bèsties de foc, ahir a Artesa.

Desenes de persones es van donar cita ahir a la plaça Major d'Artesa per veure ballar les figures del bestiarí.

Bèsties i foc prenen Artesa de Lleida

Sis figures del Bestiari Popular de Catalunya es donen cita a la plaça Major del municipi en el marc de les festes majors || **Homenatge al regidor mort fa gairebé dos mesos, Joan Casola**

REDACCIÓ

| ARTESA DE LLEIDA | Desenes de persones van gaudir ahir d'un espectacle de foc, balls i tambors a la plaça Major d'Artesa de Lleida en el marc de la festa major del municipi, que va començar, dimecres passat. Les *culpables*, les sis bèsties populars provinents de diferents punts com el Baix Llobregat, el Garraf, el Barcelonès i fins i tot

de la Vall d'Albaida, a València, que van participar en l'onzena edició del Festival d'Enceses del Bestiari de Catalunya i que van estar apadrinades pel Griu d'Artesa, la bèstia de foc d'aquesta localitat del Segrià. Cada bèstia va fer les seues tres respectives enceses acompanyades pels tres balls also dels tambors dels Rojos de Junda i de la música del grup Joan Baró & Ensemble

Fantàstic. Finalment, i al crit de "Cremeu, bèsties", totes es van unir en un acte de foc ple de tradició i solemnitat.

Homenatge, ball i música

Una vegada van acabar els espectacles pirotècnics hi havia un homenatge previst a qui va ser regidor de l'ajuntament Joan Casola, mort fa gairebé dos mesos. La jornada festiva

va acabar amb un ball de nit a càrrec de l'orquestra Swing Llatí i l'actuació del grup Seguirem.

Avui, últim dia de les festes d'Artesa de Lleida, està previst un concurs de pintura ràpida (08.00 hores), un vermut popular (13.00 hores), el ball de tarda amb el grup Excelsior (19.00 hores) i el nou espectacle de Fel Faixedas al pavelló municipal a les 21.30 hores.

LA FESTA

Bèsties

■ Les figures del bestiarí van arribar des del Barcelonès, Tarragonès, Garraf i Baix Llobregat.

Música

■ El grup Joan Baró & Ensemble Fantàstic hi va posar la música.

Segre, diumenge, 7 de juliol de 2019

Les bèsties es donen cita a Artesa de Lleida ■ Sis bèsties populars del Baix Llobregat, el Garraf, el Barcelonès i la Vall d'Albaida, a València, van participar ahir en el Festival d'Enceses del Bestiari de Catalunya, que va acollir Artesa de Lleida. Van ser apadrinades pel Griu, la bèstia local.

GUIA 137

TELÈFONS I HORARIS D'INTERÈS

Ajuntament 973 16 71 62
 Assistent social: dimecres alterns.....973 16 71 62
 Correus: dilluns a divendres, 8-10 h, dissabte 8-9h
 Farmàcia.....973 16 72 04
 Veterinari de la Protectora Local:
 Emma Solé.....618909512

Clínica Ica Natura (Pardinyes):.....973228222
 Clínica Riu Ebre (Cap Pont):.....973216549
 Metge.....973167291
 Metge urgències: Dies feiners: 15 h – 8 h i els festius tot el dia .973 14 20 29 / 973 14 20 33
 Museu: 973 16 71 62 (Ajuntament, hores convingudes)

SOLUCIONS ALS ENTRETENIMENTS

MOTS ENCREUATS

HORIZONTALS

1. HUMANITARIES. 2. OFERINT. AIRE. 3. MALTÉS. NC. AR. 4. ONA. ROMIOL. O. 5. FANTASIA. SAL. 6. O. OR. TARGARÍ. 7. NO. ETERI. NAT. 8. IRISEN. ACTUA. 9. ALGÈRIA. REST. 10. AUTOBUSOS. S. 11. GRAELLETA. M. 12. FALSIES. TUIA.

VERTICALS

1. HOMOFONIA. GF. 2. UFANA. ORLARÀ. 3. MELANO. IGUAL. 4. ART. TRESETES. 5. NIARA. TEROLÍ. 6. INSOSTENIBLE. 7. TT. RAIM. SEUA. 8. A. NIARIA. ST. 9. RACÓ. G. CROAT. 10. II. LLANTES. U. 11. ERA. SUARA. MI. 12. SEROSITATS. A.

S U D O K U

9	5	3	6	7	1	4	2	8
8	4	7	2	9	5	3	6	1
6	1	2	8	3	4	7	9	5
5	8	9	4	1	6	2	3	7
7	2	6	3	5	9	1	8	4
4	3	1	7	2	8	6	5	9
3	9	8	1	6	7	5	4	2
1	6	5	9	4	2	8	7	3
2	7	4	5	8	3	9	1	6

ESCACS

1. ...., Cd3+
2. Txd3, De1+
3. Td1, Dxd1++

SOPA DE LLETRES

PEREJOANET, CARRETER, CABALER, POBRE, PESCA, GRAVAT, COGUL, RULET, FARRICO, PUIGVERTÍ i BAQUERÓ.

INCÒGNITA

Ens sabrieu dir la data d'aquesta fotografia i a quin esdeveniment correspon? I el nom del carrer?

Incògnita de la revista anterior: Extrem oest del carrer Nou (anys setanta del segle XX). La Càndida Bonet i la Ma Lluïsa Batlle ens van dir la resposta correcta.

Podeu enviar les soució a:
lafemosaartesadelleida@gmail.com

ESTADES D'ESTIU I CURS DE NATACIÓ

FANALETES DE SANT JAUME

ESPORT A LA FRESCA

MISSA DE SANT RAMON

IMATGES D'ACTUALITAT

FESTA MAJOR 2019

FESTA HOLLY

TOBOGAN D'AGUA

FESTA DE L'ESPUMA

L'HIDRA EL GRIU I ELS GEGANTS D'ARTESA